

УДК 336.221: 631.15

ЩОДО НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ФІНАНСОВО-АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

*Зеленська К.С., факультет економіки та менеджменту,
спеціальність «Менеджмент», 4 курс*
*Науковий керівник – Мушенко В.В., к.ю.н., старший викладач аграрної економіки,
ВП Національного університету біоресурсів і природокористування України
«Ніжинський агротехнічний інститут»*

У статті проаналізовано та надано авторську оцінку різним класифікаціям законодавства, що містять норми про державну підтримку аграрного виробництва.

Ключові слова: аграрне виробництво, державна підтримка, джерела права, законодавство, способи класифікації

У всіх правових системах основним джерелом права є нормативно-правовий акт – офіційний документ компетентних органів держави, який містить у собі юридичні норми. Здійснення аналізу та групування за певними принципами законодавства допомагає правильно їх розуміти та ефективно використовувати на практиці. Класифікація нормативно-правових актів про державну фінансову підтримку аграрного виробництва у вітчизняній правовій науці присвячена не значна кількість праць.

Питанню наукового аналізу, систематизації, на класифікації вітчизняного законодавства про державну фінансову підтримку сільськогосподарського виробництва присвячено наукові праці таких дослідників як М. Бетлій, Л. Воронова, М. Дем'яненко, І. Комарова, В. Курило, П. Кучерявенко, В. Мушенко, І. Сафонов, Н. Сеперович, В. Семчик, А. Статівка, С. Погрібний, В. Янчук.

Метою цієї статті є спроба, аналізу та оцінки різних наукових класифікацій законодавства, що містять норми про державну підтримку аграрного виробництва.

Найпопулярнішою в правовій науці є класифікація за суб'єктом правотворчості, яка називається системою законодавства та включає такі основні елементи: закони України та інші нормативно-правові акти Верховної Ради України; укази та розпорядження Президента України; постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України; накази, інструкції міністерств та інших центральних органів виконавчої влади тощо [1, с. 67].

На сьогодні існують окремі класифікації нормативно-правових актів про державну підтримку сільського господарства, які побудовані шляхом групування окремих напрямів такої підтримки та за хронологічним принципом.

І. Комарова пропонує структурований хронологічний список прийнятих в Україні за 1991–2006 р.р. нормативно-правових актів, якими регулюється державна підтримка агровиробництва, згрупувавши їх за окремими напрямками підтримки: аграрного сектору загалом та його окремих організаційно-правових формувань; доходів аграрників, рівня цін на продукцію та розвитку аграрного ринку; забезпечення матеріально-технічними ресурсами; розвитку кредитних та лізингових відносин у аграрному секторі; рослинництва; тваринництва та ветеринарії; земельних відносин в аграрному секторі, збереження родючості земель; тощо [2, с.12].

Зокрема, І. Сафонов пропонує поетапну класифікацію нормативно-правових актів. Зокрема, 1 етап — становлення законодавства за період з 1990 р по 1991р. 2 етап — розвиток: 1992–1998 рр. 3 етап — стабілізація: 1999–2006 р. р. [3, с.10].

Таку класифікацію слід продовжити, визначивши, що за період з 2007р. по 2013 р., на нашу думку, відбувається удосконалення існуючого законодавства, шляхом аналізу отриманого національного та залучення передового іноземного досвіду.

Матеріали Міжнародної студентської науково-практичної конференції «Перспективи розвитку аграрної вищої освіти України очима молодих науковців»

Своєрідний науковий підхід містить запропонована науковцями Національного університету біоресурсів та природокористування України В.Курилом та В. Мушенком класифікація нормативно-правових актів, яка містить положення щодо державної підтримки аграрників. Дана класифікація базується на визначенні напряму підтримки в самому нормативно-правовому акті та містить чотири групи.

1. Загальнодержавна підтримка – надання державної підтримки всім галузям економіки України, без окремого виділення агропромислового комплексу.

До цієї групи нормативно-правових актів можна віднести велику кількість законів та підзаконних нормативно-правових актів України, які встановлюють як основні так і похідні принципи регулюючого впливу держави на власний економічний розвиток.

Зокрема, Закон України “Про страхування” від 07.03.1996 р. №85/96-ВР є основним нормативно-правовим актом, який регулює відносини у сфері страхування у всіх галузях суспільного господарства України і спрямований на створення ринку страхових послуг, посилення страхового захисту майнових інтересів суб’єктів господарювання та Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2756-VI, який, регулюючи відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів для всіх платників, містить у собі норми щодо надання непрямої державної підтримки аграрників через спеціальні режими оподаткування.

2. Загальногалузева підтримка – надання державної підтримки агропромислового комплексу, як важливій галузі економіки України.

В цій групі нормативно-правових актів закладена першочергова необхідність розвитку агропромислового комплексу, виходячи із виняткової значущості та незамінності вироблюваної продукції сільського господарства у життєдіяльності людини і суспільства, а також продовольчого та сировинного забезпечення країни, як складової її економічної незалежності.

Серед основних нормативно-правових актів віднесених до цієї групи слід зазначити такі Закони України: “Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві” від 17.10.1990 р. №400-ХІІ, «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років» від 18.01.2001 р. № 2238-ІІІ, “Про державну підтримку сільського господарства України” від 24.06.2004 р. № 1877-ІV, “Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року” від 18.10.2005 р. № 2982-ІV.

3. Соціально-територіальна підтримка – надання державної підтримки сільському господарству в контексті надання підтримки сільським територіям, сільській інфраструктурі, селу, як адміністративно-територіальній одиниці.

До цієї групи, на нашу думку, можна віднести досить обмежену кількість нормативно-правових актів, оскільки в Україні не набула належного законодавчого впровадження ідея розвитку села, через підтримку сільських господарюючих суб’єктів.

Одним з прикладів є Закон України “Про селянське (фермерське) господарство” від 20.12.1991р. №2009-ХІІ (у новій редакції від 22.06.1993 р.), яким передбачалось, при створенні та на стадії становлення селянських (фермерських) господарств на неосвоєній території, де немає об’єктів виробничого призначення, надання допомоги органами місцевого самоврядування, в такій діяльності. Зокрема: будівництво шляхів, виробничих об’єктів, житла й господарських будівель, ліній електропередач, водозабезпечення, радіотелефонізація, землеустрій, меліорація [4, с. 78].

4. Суб’єктна підтримка – надання державної ситуативної підтримки окремим групам чи видам аграрних підприємств, або окремим сільськогосподарським товаровиробникам.

Слід зазначити, що до цієї групи належить найбільша кількість нормативно-правових актів, в яких запропоновано різні форми державної підтримки аграрників, та які за період незалежності нашої держави зазнавали ситуативних змін. Наприклад, Закон України “Про колективне сільськогосподарське підприємство” від 14.02.1992 р. №2114-ХІІ визначив правові, економічні, соціальні та організаційні умови діяльності колективного сільськогосподарського підприємства, як суб’єкта господарських відносин у сфері аграрного виробництва в пострадянський період.

СЕКЦІЯ 3

«Гуманітарна складова становлення кваліфікаційних фахівців» «Освітні інновації та формування сприятливого соціального середовища»

Отже, агропромисловий комплекс України та безпосередньо сільське господарство потребують постійної та системної державної підтримки. Така підтримка буде максимально ефективною тоді, коли вона є комплексною та різноплановою. Аналіз основних запропонованими науковцями класифікацій нормативно-правових актів, допоможуть зрозуміти та оцінити стан нормативно-правового регулювання державної підтримки агровиробництва в нашій державі, як в історичному розрізі, так і на сучасному етапі. Критичний аналіз аграрно-фінансового законодавства стане корисним підґрунтям для внесення до нього ефективних та дієвих змін і доповнень.

Список літератури

1. Погорілко В.Ф., Шпиталенко Г.А. Правознавство: Підручник / В.Ф.Погорілко, Г.А. Шпиталенко. – К.: Каравела, 2010. – 592 с.
2. Комарова І.В. Державна фінансова підтримка аграрного сектору України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 / І. В. Комарова. – К., 2007. – 14 с.
3. Сафонов І.П. Правова регламентація державної підтримки аграрних товаровиробників: автореф. Дис. канд. юрид. наук: 12.00.06 / І.П. Сафонов, Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. – Х., 2006. – 14 арк.
4. Курило В.І. Фінансово-правове регулювання державної підтримки сільськогосподарського виробництва в Україні: стан та перспективи удосконалення: [Монографія]. / В.І. Курило, В.В. Мушенко за заг. ред. В.І. Курила. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2012. – 154 с.

В статъе проанализированы и даны авторскую оценку различным классификациям законодательства, содержащих нормы о государственной поддержке аграрного производства.

Ключевые слова: аграрное производство, государственная поддержка, источники права, законодательство, способы классификации

In the article the author's assessment and provided different classifications legislation containing rules on state support of agriculture.

Keywords: agricultural production, government support, sources of law, legislation, methods of classification